

АНАЛІЗ МЕТОДИК ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Т.М. Іванюта

Національний університет харчових технологій

Підприємницька діяльність здійснюється в умовах жорсткої конкуренції, що вимагає від підприємств забезпечення економічної безпеки, особливо при використанні інновацій, співпраці із зарубіжними партнерами та залученні інвесторів.

З метою оцінки економічної безпеки підприємств використовуються різноманітні методики, зокрема:

Методика Н. В. Іванової [1] складається з декількох етапів і дозволяє оцінити економічну безпеку підприємств за допомогою комплексного показника, що визначаються на основі показників фінансового стану підприємства та їх відхилень від граничної величини.

Фінансова складова як внутрішньовиробнича функціональна складова економічної безпеки вважається головною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи.

Перевагами такого підходу є використання доступних даних, загальновідомих фінансових коефіцієнтів та можливість застосування до різних підприємств, оскільки для аналізу використовується інформація статистичної звітності господарюючих суб'єктів.

Іншу методику оцінки економічної безпеки в частині фінансової безпеки розглянуто в роботах Л.Г. Мельника, О.І. Карінцевої [4] і С.І. Ільяшенко [2]. Автор підтримує підхід, відповідно до якого оцінку фінансової безпеки підприємства можна виконати на основі аналізу його фінансової стійкості, ступінь якої визначається на основі оцінки достатності оборотних засобів для здійснення виробничо-збутової діяльності. Залежно від значень оціночних показників можна виділити області фінансової стійкості та визначити рівні фінансової безпеки підприємства. Залежно від значень одержаних показників виділяють п'ять рівнів фінансової стійкості.

Цікавою є методика оцінки економічної безпеки підприємства Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьова та О.М. Ляшенко [3], де за критерій безпеки пропонується брати чистий прибуток, який порівнюється з мінімальним прибутком, необхідним для простого відтворення. Таке порівняння дозволяє визначити те, чи знаходиться підприємство в стані безпеки.

Мінімальний прибуток, необхідний для простого відтворення, враховує зміну витрат: на оплату праці з відрахуваннями в різні фонди, амортизацію основних засобів, штрафи, які відносяться на чистий прибуток, ПДВ, податку на прибуток, чистий прибуток з урахуванням темпу інфляції.

Якщо в поточному періоді чистий прибуток більше або дорівнює мінімальному розрахованому прибутку необхідному для простого відтворення, то підприємство знаходиться в економічній безпеці, і навпаки.

Серед переваг цього підходу можемо відмітити те, що це єдиний в науковій літературі підхід, в якому авторами враховується процес відтворення на підприємстві. Запропонована методика не вимагає від аналітика знань економіко-математичних методів оцінки, що розширює коло користувачів.

Досить новою є методика оцінки економічної безпеки за відтворювальним підходом Шутяк Ю.В. [5]. Враховуючи переваги і недоліки методик діагностики економічної безпеки підприємства за прибутково-інвестиційним підходом, в якому автори торкаються проблеми відтворення на підприємстві, Шутяк Ю.В. пропонує розраховувати мінімальний прибуток, необхідного для простого відтворення на основі різниці зростання витрат (сировини, матеріалів, запасних частин, напівфабрикатів, витрати на оплату праці та інших операційних витрат) за рахунок інфляції та амортизації основних засобів, а також врахування фінансових витрат у разі залучення кредитів.

При цьому, пропонується визначати абсолютний показник безпеки — запас відтворення та відносний показник безпеки — коефіцієнт відтворення.

Перевагою запропонованого підходу є простота розрахунків і доступність вихідних даних.

Також, цікавим є те, що на різних підприємствах методики найчастіше демонструють розбіжні результати.

Водночас варто зауважити, що жодна з розглянутих методик не відповідає сучасним вимогам до системи економічної безпеки стосовно аналізу захисту комерційної таємниці, інформаційного забезпечення, вчасного виявлення та запобігання небезпекам, врахування можливостей тощо та аналізує її лише з фінансової сторони.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Іванова Н.В.* Оцінка ефективності системи економічної безпеки агропромислових підприємств: Дис...к.е.н.: 08.00.04. / Н.В. Іванова. — Запоріжжя, 2011. — 189 с.
2. *Ильяшенко С.И.* Составляющиеэкономическойбезопасностипредприятия и подходы к ихоценке / С.И. Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 3 (21). — С. 12 – 19.
3. *Козаченко Г.В.* Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: [монографія] / Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. — К.: Лібра, 2003. — 280 с.
4. *Мельник Л.Г.* Економіка підприємства: [навч. посіб.] / Л.Г. Мельник, О.І. Карінцева. — Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. — 412 с.
5. *Шутяк Ю.В.* Діагностика економічної безпеки підприємства. Автореферат дисертації, Спеціальність 08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). — Хмельницький, 2011. — 24 с.